

# Program

kandydata na rektora Uniwersytetu Śląskiego w kadencji  
2020–2024

Karol Kołodziej

Instytut Fizyki im. A. Chełkowskiego  
<http://www.kk.us.edu.pl/>

## Uwaga!

Po kliknięciu tekstu w kolorze niebieskim w ramkach wyświetlą się uzupełnienia poruszanych zagadnień. Linki do objaśnień mogą być nieaktywne, jeśli plik zostanie otwarty w trybie prezentacji, np. w przeglądarce Mozilla Firefox.

# Sytuacja w Uniwersytecie Śląskim

Przez ostatnie 24 lata, poczynając od 1996 r., funkcję rektora Uniwersytetu Śląskiego pełnili na przemian przedstawiciele dwóch Wydziałów: Filologicznego i Nauk o Ziemi. To prawie połowa 50. letniej historii UŚ, a uwzględniając, że rektorzy wybrani w demokratycznych wyborach sprawowali swe funkcje tylko przez 31 lat – prawie 80% czasu.

W tym czasie regułą stało się, że nowym rektorem zostawał kandydat – prorektor wskazany przez ustępującego rektora, który sam nie mógł już kandydować na kolejną, trzecią kadencję.

Taka sytuacja w sposób nieunikniony prowadzi do naruszenia równowagi, powstawania nieformalnych zależności, a w konsekwencji do ograniczenia samorządności akademickiej.

Te niepożądane zjawiska nasiliły się w kończącej się właśnie kadencji władz Uniwersytetu.

Preambuła ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce określa pryncypia, na których opiera się funkcjonowanie szkolnictwa wyższego oraz prowadzenie działalności naukowej w Polsce. Dwa pierwsze z nich mówią, że

- obowiązkiem władzy publicznej jest tworzenie optymalnych warunków dla wolności badań naukowych i twórczości artystycznej, wolności nauczania oraz **autonomii społeczności akademickiej**,
- każdy uczony ponosi odpowiedzialność za jakość i rzetelność prowadzonych badań oraz za **wychowanie młodego pokolenia**

W Uniwersytecie Śląskim Zespół Rectorski – wbrew uchwałom rad największych Wydziałów – przeforsował Statut, który sankcjonuje autorytarną, niczym nieograniczoną władzę rektora i w praktyce ogranicza samorządność społeczności akademickiej do jednego organu jakim jest Senat.

# Ostatnia kadencja władz Uniwersytetu

Rozdzielono naukę - realizowaną w instytutach - od dydaktyki - prowadzonej na wydziałach, z których kilka przybrało wręcz monstrualne rozmiary.

Zastępując katedry i zakłady grupami badawczymi, nastawionymi na realizację krótkotrwałych projektów naukowych, zapomniano o wsparciu dla długofalowych badań naukowych, zapewnieniu utrzymania kosztownej aparatury i kształceniu studentów na poziomie magisterskim oraz rozwoju młodej kadry naukowej.

Na skutek ograniczenia praw doktorów habilitowanych do zasiadania w radach naukowych instytutów dyscyplinowych wiele z nich utraciło uprawnienia naukowe, a ich dotychczasowe kompetencje w tym zakresie przekazano Komisji Interdyscyplinarnej, w której każda dyscyplina ma zaledwie **jednego** przedstawiciela.

Skrócono ustawowy 4. letni okres oceny pracowników do 2 lat, a pierwsza ocena ma obejmować okres zaledwie 9 miesięcy, chyba że pracownik sam zwróci się z prośbą o rozszerzenie tego okresu o dodatkowy rok, w którym regulamin oceny nie był mu jeszcze znany. Przyjęto różne wartości progowe punktacji dla dyscyplin, dyskryminujące przedstawicieli dyscyplin, w których badania prowadzone są na wysokim poziomie.

Na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii, którego dziekanem byłem w ostatniej kadencji jego istnienia, nigdy nie stosowano rygorystycznych kryteriów oceny pracowników, a Instytut Fizyki i Instytut Chemii i tak należały do najlepszych w kraju.

# Ostatnia kadencja władz Uniwersytetu

Ograniczenie samorządności akademickiej, odgórne sterowanie badaniami naukowymi, tak aby były zgodne z arbitralnie określoną strategią Uniwersytetu i poddawanie pracowników częstym i rygorystycznym ocenom z pewnością nie doprowadzi do podniesienia jakości badań naukowych i kształcenia.

Na skutek nietrafionych zmian, zamiast zapowiadanego awansu Uniwersytetu Śląskiego do grona uczelni badawczych, doszło do zwiększenia i tak już bardzo uciążliwej biurokracji, chaosu kompetencyjnego i naruszenia dotychczasowych reguł organizacji i finansowania badań naukowych.

**To trzeba zmienić!**

Oczywistym jest, że:

- Uniwersytet jest silny siłą swojej kadry naukowej i dydaktycznej, a jego pozycja naukowa zależy w oczywisty sposób od kategorii naukowej, którą uzyskały w procesie ewaluacji wszystkie współtworzące go Wydziały.
- Uniwersytet stanowi integralną całość, za którą odpowiedzialny jest rektor.
- Rektor może wpływać na rozwój naukowy podległych mu jednostek nadzorując ich politykę kadrową i rozdzielając środki finansowe na badania naukowe i dydaktykę, w sposób uwzględniający nie tylko ich wkład do algorytmu dotacji ministerialnej, ale również perspektywę poprawy ich kategorii naukowej w kolejnej ewaluacji.

# Plany i zamierzenia

W ramach obowiązującej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i Statutu UŚ podejmę niezwłocznie następujące działania.

- 1 Przekształcenie instytutów dyscyplinowych posiadających uprawnienia do nadawania stopni naukowych w jednostki na prawach wydziałów, koordynujące zarówno badania naukowe jak i kształcenie, z dyrektorami lub dziekanami pochodzącymi z wyboru.

Demokratyczne wybory kierowników jednostek są nieodzownym warunkiem samorządności akademickiej. Rady naukowe muszą sprawować merytoryczną kontrolę nad radami kierunków studiów.

- 2 Przyłączenie badaczy niespełniających kryteriów ewaluacji do wydziałów lub jednostek ogólnouczeniowych wspierających kształcenie.

Działania, o których mowa w punktach 1 i 2 będą podejmowane w porozumieniu z grupami pracowników, których będą dotyczyły.



- 3 Przywrócenie prawa do zasiadania w radach naukowych wydziałów wszystkim pracownikom posiadającym stopień doktora habilitowanego.

To tradycyjne rozwiązanie wzmocni merytoryczny nadzór nad postępowaniami ws. awansów naukowych.

- 4 Przywrócenie możliwości tworzenia zakładów i katedr, z kierownikami wyłanianymi na kadencję w drodze wyborów, z zachowaniem dobrowolności przystępowania do tych jednostek.

Kształcenie młodej kadry naukowej i studentów na poziomie magisterskim oraz utrzymanie funkcjonalności kosztownej aparatury wymaga stabilizacji.

Grupy badawcze mogą powstawać jako twory dynamiczne, poświęcone realizacji konkretnych projektów naukowych.

- 5 Podporządkowanie pracowników niebędących nauczycielami akademickimi kierownikom jednostek, w których wykonują oni podstawowe zadania wynikające z ich indywidualnych zakresów obowiązków.

Wprowadzenie elastycznego czasu pracy dla pracowników badawczo-technicznych biorących bezpośredni udział w badaniach naukowych.

- 6 Zmiana zasad przeprowadzania ocen okresowych pracowników – ocena co 4 lata, na równoprawnych zasadach dla wszystkich pracowników, niezależnie od kategorii naukowej jednostki, do której są oni przypisani.

Od wyniku oceny zależy kontynuacja zatrudnienia w Uniwersytecie, dlatego punkty wniesione do dorobku ewaluacyjnego jednostki - przy różnych progach w poszczególnych jednostkach - nie mogą być najważniejszym kryterium oceny pracownika.

Niektóre z wymienionych rozwiązań proponowałem w trakcie dyskusji nad projektem obecnego Statutu UŚ, na forum Senatu i na innych spotkaniach. Niestety, żadne z nich nie zostało zaakceptowane przez Władze Rektorskie.

## Ponadto deklaruję

- ⑦ Zapewnienie kadrze akademickiej pełnej swobody w prowadzeniu badań naukowych i głoszeniu poglądów.

Uniwersytet jest miejscem ścierania się różnych poglądów. “Poprawność polityczna” nie może ograniczać podejmowania trudnych tematów badawczych i ogłaszania ich wyników, również w trakcie zajęć ze studentami. Niedopuszczalne jest grożenie karami dyscyplinarnymi za głoszenie poglądów. Władze Uniwersytetu nie mogą same decydować które poglądy są “oparte na faktach i metodach naukowych”.

- 8 Stymulowanie działań w kierunku podnoszenia kategorii naukowej przez Wydziały dyscyplinowe.

Wprowadzenie trwałego, ogólnouczelnianego systemu zachęt finansowych do publikowania w wysoko punktowanych czasopismach, składania wniosków o granty, uzyskiwania patentów i ich wdrożeń.

Utworzenie ogólnouczelnianego Centrum Wsparcia dla pracowników przygotowujących wnioski i kierujących projektami badawczymi.

- 9 Dbałość o wysoki poziom kształcenia studentów.

Prace dyplomowe i magisterskie powinny być mini-projektami badawczymi realizowanymi w ścisłym związku z badaniami naukowymi prowadzonymi w Uczelni.

- 10 Większe wsparcie dla studenckich kół naukowych.

Wydzielenie specjalnego funduszu na finansowanie ich działalności.

- 11 Ciągłe doskonalenie oferty dydaktycznej, koordynowanie wysiłków w celu pozyskiwania jak najlepszych kandydatów na studia.

Stypendia naukowe, “tutoring” i indywidualne programy studiów dla najlepszych kandydatów od pierwszego roku studiów.

- 12 Pełne skorelowanie kształcenia w Szkołach Doktorskich z prowadzeniem badań naukowych w Instytutach.
- 13 Wspieranie inicjatyw współpracy naukowej i dydaktycznej pomiędzy Wydziałami.

Wspólne projekty badawcze i kształcenie interdyscyplinarne są możliwe również pomiędzy mniejszymi niż obecne wydziałami.

- 14 Dążenie do poprawy bazy lokalowej, z uwzględnieniem kosztów jej utrzymania.

Działania podejmowane w tym zakresie muszą być dogłębnie przemyślane i przygotowane, a przede wszystkim powinny uwzględniać stanowisko społeczności wydziałów, których dotyczą.

- 15 Ograniczenie biurokracji i usprawnienie obiegu dokumentów.
- 16 Regularne kontakty ze związkami zawodowymi, samorządem i organizacjami studenckimi.

**Deklaruję pełne zaangażowanie, otwartość w kontaktach z pracownikami i studentami i poszanowanie zasad samorządności akademickiej.**

**Niech Uniwersytet Śląski znów stanie się przyjaznym miejscem pracy i studiowania!**